

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE—DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,

N. POLIZU-MICȘUNESTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
SECRETAR DE REDACȚIE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

«Dreptul».—*La Alba-Iulia.*

Al. Cerban.—*Despre evoluțiunea noțiunii de libertate în dreptul modern.*

Jurisprudența Română.—*Tribunalul Județului Dorohoi.*—Ordonanțe prezidențiale.—Minori emancipați, Femei măritate, Stat.—Art. 66 bis pr. civ. și art. 408 C. civ.—Tutori.—Arendare.—Arendaș.—Violarea contractului.—Cerere de expulzare. (Constanța Ilie Ciolac cu Obștea de arendare „Isbânda“).

LA ALBA-IULIA

Glorioasa cetate, liberată, după patru veacuri, de jugul stăpânirii străine, își deschide azi porțile mari ca să primească pe falnicul Erou care vine să se încoroneze ca Rege al tuturor Românilor.

Ziua de 15 Octombrie este apoteoza jertfelor pentru întregirea neamului românesc.

Fie această sfântă zi simbolul înfrățirii sufletelor care, sub sceptrul Regelui Ferdinand, cu intrat în cuprinsul vieții naționale a României Mari.

O Țară, un Rege, o Lege!

„Dreptul“

Despre evoluțiunea noțiunii de libertate în dreptul modern

Elementele esențiale și principiile fundamentale care formează structura juridică a legislațiunii noastre în genere și în special a Codului civil, mai corespund oare condițiunilor de existență și organizațiunii materiale și morale a societății contimporane? Constitue aceste elemente și principii un cadru rigid și inflexibil care să imobilizeze viața juridică și s'o impiedice de a fi într'o corelațiune constantă cu dezvoltarea materială și morală a civilizațiunii noastre?

Dacă ar fi să dăm crezare spiritelor, care cu însuflețire de apostoli, simt în ele chemarea vremurilor noi, o prăpastie morală ar despărți două lumi

cu totul deosebite, între care n'ar putea să existe nici o legătură de continuitate: trecutul societății noastre dinainte de război cu întocmirile ei sociale și politice și prezentul cu frământările și turburările rezultând din ciocnirea diferitelor curente care tind la transformarea organizațiunii actuale; se pretinde că instituțiunile juridice care reglementau până acum activitatea economică și socială n'ar fi susceptibile de a se adapta la noua situațiune și ar trebui înlocuite cu regulile de drept bazate pe alte concepțiuni.

Credem că aceste afirmațiuni sunt neîntemeiate și derivă dintr'o concepțiune greșită a normelor de evoluție socială. În adevăr, schimbările care modifică neconținut dreptul nu se fac nici odată în mod brusc și arbitrar. Evoluțiunea dreptului ca și evoluțiunea instituțiunilor omenești în genere este însuflețită de două tendințe deosebite: pe deoparte, o tendință de conservare care se manifestă prin continuitatea și solidaritatea stărilor sociale succesive, și pe de altă parte, o tendință de progres care se manifestă prin dezvoltarea lentă și progresivă a acelor stări sociale¹⁾. Or, o condițiune indispensabilă de vitalitate și utilitate a reformelor în domeniul practic este legătura de continuitate în dezvoltarea vieții sociale; atunci când mișcarea evoluțiunii sociale a fost accelerată în mod artificial prin acțiunea arbitrară a legiuitorului fără a ține seamă de condițiunile externe ale vieții, de starea materială și morală a societății, ea provoacă în mod fatal o turburare adâncă și chiar o reacțiune care o abate din mersul ei normal. În această privință desorganizarea economică și morală a Rusiei constituie un tablou prea sugestiv.

Nu cauze accidentale, datorite unor împrejurări excepționale și cu caracter provizoriu, cum sunt împrejurările economice actuale, sunt de natură a

1) **Tanon**, „L'évolution du droit et la conscience sociale“ pag. 84 și urm.

determina direcțiunea permanentă în care trebuie să se facă evoluțiunea; aceste fenomene sociale nefiind niște produse firești ale unei evoluțiuni normale, pot, pentru un timp oarecare, să dea naștere la niște instituțiuni destinate să satisfacă necesitățile sociale în legătură cu acele fenomene, până când evoluțiunea își reia cursul ei normal. În această ordine de idei, restrângerea libertății de a contracta în raporturile dintre proprietari și chiriași, fie în ce privește fixarea chiriei prin diferitele decrete-legi care s'au succedat dela 1916 până în prezent, fie în ce privește persoana chiriașului, sau schimbarea destinațiunii imobilului și chiar închirierea forțată prin legea pentru înființarea oficiilor de închiriere, se poate oare considera ca o manifestațiune normală și regulată a evoluțiunii, sau din contră judecând imparțial evenimentele care se desfășoară înaintea ochilor noștri, trebuie să considerăm această măsură de constrângere stabilită de legiuitor ca rezultatul necesar, dar temporar, al fenomenului crizei de locuințe datorită stărei economice postbelice? De asemenea nu se explică oare prin disproporțiia între ofertă și cerere și prin dezorganizarea mijloacelor de transport măsura fixării unor prețuri maximale pentru lucrurile alimentare de prima necesitate?

Pentru o judecată obiectivă și justă a caracterului fenomenelor sociale, trebuie un criteriu de apreciere care să ne servească a deosebi manifestațiunile normale ale evoluțiunii de cele anormale; în această privință trebuie să ținem seama de inclinațiunile fundamentale și permanente ale naturei omenești, de condițiunile mediului fizic și de starea generală a civilizațiunii, în care trăește un grup social. Dacă considerăm din acest punct de vedere, în special ideea de drept și de justiție, constatăm că tendința ei de dezvoltare se poate caracteriza prin următoarele trăsături generale: o libertate cât se poate de mare civilă și politică, o egalitate morală absolută și o repartizare din ce în ce mai echitabilă a bunurilor și serviciilor între factorii de producțiune pentru a asigura astfel individului și colectivității, prosperitatea materială. Direcțiunea acestei evoluțiuni este terminată și dominată de dezvoltarea progresivă a sentimentului de solidaritate socială.

Aceste trăsături caracteristice se reflectează și în fisionomia Codului nostru civil care este expresiunea unei concepțiuni filosofice și sociale bazată pe ideea de libertate individuală și egalitate. În adevăr, concepțiunea filosofică dominantă atât în Franța cât și în restul Europei occidentale, în momentul promulgării Codului civil, plecând de la ipoteza stărei naturale și a contractului social, admitea că omul din momentul nașterii sale are drepturi inerente personalității sale, care nu constituie un beneficiu sau o

concesiune acordată de societate, ci derivă din natura omenească, din simplul fapt al existenței sale; individul renunțând la libertatea absolută de care se bucura atunci când trăia în stare naturală, anterioară întocmirii societății civile, trebuie să fie considerat că n'a consimțit, intrând ca membru în societate, să renunțe decât la acea porțiune din libertatea sa naturală care era absolut incompatibilă cu coexistența oamenilor în mediul social; această libertate fiind anterioară constituirei societății politice se impune Statului ca un drept superior pe care trebuie să-l respecte. Deci, dreptul social, dreptul colectivității, constituie în această concepțiune, un derivat al dreptului individual, căci drepturile pe care colectivitatea sau societatea au putut să le dobândească față de individ rezultă din sacrificiul parțial al libertății și drepturilor individuale¹⁾.

Școala filosofică a dreptului natural a inspirat toată legislațiunea Franței din timpul revoluțiunii și în special Codul civil. În adevăr, doctrina filosofică a Codului civil este aceea a dreptului individual, a libertății individuale, destinată să permită omului dezvoltarea liberă și deplină a personalității fizice, intelectuale și morale a omului. Grație acestei doctrine care a contribuit puternic la progresul omeneirii, prin libera desfășurare a energiilor individuale, spiritul public modern consideră raporturile dintre stat și individ, cu totul altfel decât lumea antică. În antichitate²⁾, concepțiunea greco-romană era că individul nu are nici un drept propriu pe care să-l poată invoca contra Statului și din contra omnipotența Statului era nemărginită, fiind concretizată în maximele: *quidquid principi pleurit legis habet vigorem; salus reipublicae suprema lex esto*. În dreptul modern, sub influența școlii dreptului natural, s'a ajuns la noțiunea unui drept care 'și are isvorul în individ, pentru că numai individul este o ființă reală, liberă și responsabilă, pe când societatea politică, de și constituie un organism necesar și o formațiune naturală totuși nu este o ființă reală având drepturi proprii; așa fiind, societatea funcționează numai în interesul indivizilor cari o compun și mijlocul cel mai eficace și cel mai conform cu firea omului pentru a asigura realizarea acestui interes este de a permite individului să-și desvolte în mod liber facultățile sale.

Oricare ar fi sistemele politice și sociale pe care s'ar întemeia organizarea statelor, ar fi ca statul să abdice de la misiunea sa esențială și să născocotească principala sa rațiune de a fi, dacă n'ar respecta li-

1) Rousseau, «Du contrat social», cartea I-a, titlul 6.

2) Fustel de Coulanges, «La cité antique», cartea III-a, cap. 17.

bertatea individului pentru a-și îndeplini menirea în sânul colectivității³⁾.

Este adevărat că doctrina dreptului natural este susceptibilă de critică din punctul de vedere al justificărei istorice a drepturilor individuale. S'a obiectat acestei doctrine că societatea nu constituie produsul unui contract intervenit între membrii cari o compun, ci este un fapt spontan și natural, că prin urmare dreptul are un caracter social și diferitele drepturi sau libertăți recunoscute individului nu pot fi considerate ca anterioare și superioare dreptului social, ci constituie regula raporturilor sociale dintre oameni, destinată să precizeze și să delimiteze libertatea de acțiune a fiecăruia din membrii societății.

Dar dacă teoria contractului social nu se poate justifica ca o realitate istorică, care de aici urmează că nici drepturile individuale nu sunt legitime? De sigur că nu, căci legitimitatea lor este independentă de orice sistem filosofic sau politic cu privire la originea societății. În adevăr, din rațiunea de a fi a organizațiunii sociale rezultă în mod indirect că legile cari guvernează societatea trebuie să fie astfel întocmite încât să restrângă cât mai puțin libertatea de acțiune a individului, fiindcă numai prin această libertate se poate asigura deplina dezvoltare a personalității omenești, ceea ce constituie scopul final al societății.

Din ideea că organizațiunea socială trebuie subordonată liberei dezvoltări a indivizilor nu trebuie însă dedus un individualism excesiv. Dacă este exact că în principiu legiuitorul nu poate atinge libertatea de dezvoltare a personalității omenești decât în măsură necesară pentru a salvagarda libertatea egală a tuturor, nu-i mai puțin adevărat că această dezvoltare nu se poate manifesta în toată intensitatea ei decât prin o cooperatiune continuă cu ceilalți membri ai societății. În adevăr, faptul fundamental al structurii sociale, oricare ar fi gradul de dezvoltare sau de civilizațiune al unei societăți, consistă în legătura de solidaritate sau interdependență socială care unește între ei nu numai membrii aceleiași societăți, ci chiar diferitele societăți între ele; această solidaritate socială este o consecință necesară a principiului diviziunii muncii care este la baza organizațiunii sociale și care se manifestă cu atât mai puternic cu cât societatea este mai civilizată; orice om, orice grup social are o anumită activitate de îndeplinit în sânul colectivității din care face parte. De aceea urmează că personalitatea omului are un aspect dublu; ea prezintă un caracter individual într-o cât constituie o afirmare a intereselor și drep-

turilor personale; are un caracter social întrucât activitatea individului constituie o cooperare la prosperitatea materială și morală a colectivității. Așa fiind, și dreptul la rândul său are un caracter mixt reglementând pe de o parte viața sub individului considerat în mod izolat și independent de ceilalți, iar pe de alta viața individului considerat sub aspectul social; sub primul aspect, activitatea individului se manifestă prin exercițiul tuturor drepturilor prin care își afirmă personalitatea sa; sub cel de al doilea, individul este chemat să-și îndeplinească misiunea socială și pentru realizarea acestui scop, el este ținut să-și desvolte în mod cât mai complet individualitatea și activitatea sa.

Din caracterul mixt pe care-l prezintă dreptul, rezultă că sfera activității juridice a individului este mărginită prin interesul colectiv al societății, cu alte cuvinte nici unul din drepturile recunoscute individului nu este absolut.

Or, din acest punct de vedere, Codul civil, grație faptului că nu cuprinde definițiuni filosofice și formule absolute, prezintă această superioritate că de și a fost întocmit sub inspirațiunea doctrinei filosofice a dreptului individual, totuși se poate adapta la evoluțiunea care s'a făcut în domeniul concepțiunilor sociale.

Astfel în dreptul de proprietate, care în legislațiunea română avea un caracter absolut și intangibil, a suferit transformări edanci; proprietatea funciară în special a fost supusă la mărginiri și restricțiuni de ordin administrativ și civil a căror număr și importanță merge crescând. Oare Codul civil este el incompatibil cu această evoluțiune a dreptului de proprietate? Nu, căci art. 480 Cod. civ. de și recunoaște proprietarului dreptul de a se bucura și a dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut, totuși restrânge imediat înțelesul prea larg al acestei din urmă expresiuni, adăugând că proprietarul nu-și poate exercita dreptul său decât în limitele determinate de lege. Grație părții finale din art. 480, care lasă legiuitorului latitudinea de a introduce în regimul proprietății ori ce regule conforme cu evoluțiunea stărei politice și sociale, dreptul de proprietate a devenit o instituțiune juridică cu un caracter social din ce în ce mai pronunțat.

Mai mult decât atât, în afară de restricțiunile stabilite prin dispozițiuni exprese de lege doctrina și jurisprudența făcând în această materie aplicațiunea principiului general consfințit de articolul, 998 Cod. civ. au admis că exercițiul dreptului de proprietate este restrâns prin obligațiunea legală, ce incumbă proprietarului de a respecta dreptul altuia și de a repara paguba nedreaptă ce i-a putut pricinui prin acest exercițiu; chiar dacă proprietarul rămâne în

3) Saleilles, «Le Code civil et la méthode historique», p. 45 și urm.

limitele dreptului său, el totuși poate fi făcut răspunzător de daune în cazul când lucrează cu intenție răutăcioasă, numai în scopul de a vătăma pe altul, sau când, fără o asemenea intenție, a comis o imprudență gravă care aduce o pagubă vecinului; astfel s'a construit pe temeiul art. 998 Cod. civ. o teorie nouă, aceea a abuzului de drept; în materia specială a proprietății, această teorie înseamnă că un act al proprietarului devine abusiv și dă naștere la răspundere pentru prejudiciul cauzat, atunci când acel act a fost îndeplinit fără un interes serios și legitim din partea proprietarului.

Pe de altă parte, în materie de proprietate mobilă, caracterul social al dreptului proprietarului se manifestă prin aceea că legiuitorul, pentru a asigura în mod eficace circulația bunurilor și a apăra pe terți de bună credință, a mers până la sacrificiul dreptului proprietarului, consfințind prin art. 1909 Cod. civ. regula prescripției instantanee.

În materia contractuală, principiul autonomiei voinței părților contractante este sacrificat în interesul terților de bună credință și pentru a garanta siguranța relațiilor juridice; terții de bună credință care au intrat în raporturi juridice cu părțile contractante sunt în drept să se întemeieze pe situația aparentă creată de părți și pe care au avut-o în vedere în activitatea lor socială, chiar dacă această situație nu corespunde voinței reale a părților. Acest principiu de protecție al terților este consfințit prin art. 1175 Cod. civ. care servește de bază întregii teorii a simulației, și găsim aplicațiuni ale acestui principiu în art. 996, 1554, 1557 și 1558 Cod. civ.

Mai mult de cât atât, legiuitorul Codului civil nu se mărginește numai la restrângerea libertății individuale în interesul colectiv, dar restrânge această libertate chiar în interesul individului care suferă această restricție; astfel, independent de măsurile de protecție stabilite de legiuitor în interesul incapacabililor și care restrâng libertatea lor de a contracta, avem dispoziția art. 1470 Cod. civ. care proibă ca contrarii ordinii publice, ori ce convenție prin care cine-va își angajează serviciile în alt mod decât pe timp mărginit sau pentru o întreprindere determinată. Din acest text rezultă prin urmare că legiuitorul nu recunoaște individului dreptul de a fi liber decât în măsura în care poate să-și asigure dezvoltarea personalității sale și să îndeplinească misiunea sa socială. În consecință individul nu poate face nimic prin care ar restrânge sau ar desființa această liberă dezvoltare a personalității sale.

Grație acestei concepțiuni despre libertate, se explică și se justifică în domeniul dreptului public dispozițiunea art. 23 din Constituție care consfințește

principiul învățământului primar obligator. Legiuitorul are dreptul și datoria de a impune cetățenilor un minimum de învățământ, care este o condițiune indispensabilă pentru dezvoltarea activității individuale; stabilind acest principiu, legiuitorul nu face altce-va decât să sancționeze obligațiunea impusă părinților prin art. 185 Cod. civ.; în aceeași categorie intră tot complexul de legi care reglementează munca. În ce privește condițiunile de igienă și siguranță în ateliere și fabrici, durata maximă a muncii zilnice, munca femeilor și a copiilor precum și legile de prevedere socială, ca asigurarea contra accidentelor, asigurarea în contra invalidității din boală și a femeii de bătrânețe care au un caracter obligațiuni pentru cel asigurat.

Concluzia care se desprinde din cele expuse este că de și Codul civil are un caracter individualist, totuși grație faptului că textele legii au fost formulate într'un mod larg și general, ele se pot adapta la evoluțiunea noțiunii de libertate bazată pe o concepțiune mai justă a datoriilor reciproce dintre indivizi, concepțiune dedusă din examinarea structurii sociale și din constatarea legăturii de interdependență care constituie elementul esențial al vieții sociale moderne.

Alex. Cerban

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

TRIBUNALUL JUDEȚULUI DORHOI

Audiența de la 1 Noembrie 1921

Președenția Domnului Const. Sachelarescu, jud. de ședință.

Constanța Ilie Ciolac cu Obștea de arendare „Isbânda” din com. Hudești (Dorohoi).

ORDONANȚE PREZIDENTIALE.—MINORI EMANCIPAȚI, FEMEI MĂRITATE, STAT.—DACĂ AU NEVOE DE AUTORIZAȚIE PENTRU A SE APĂRA SAU RECLAMA ÎN ASEMINEA MATERIE.

TUTORI.—ACȚIUNI PRIVITOARE LA ARENDAREA BUNURILOR INCAPABILULUI.—APĂRARE.—DACĂ AU NEVOE DE AUTORIZAREA CONSILIULUI DE FAMILIE.—ART. 408 C. CIV.

ORDONANȚE PREZIDENTIALE.—JURISDICȚIE EXTRAORDINARĂ.—LIMITE.—ART. 66 BIS PR. CIV.

ARENDAEE.—ARENDAȘ.—VIOLAREA CONTRACTULUI.—EXPULZARE. ORDONANȚELE PREZIDENTIALE.—ARENDAȘ.—CERERE DE EXPULZARE TITLU.—DACĂ I SE POATE DISCUTA VALABILITATEA.

ORDONANȚE PREZIDENTIALE.—FONDUL LITIGIULUI.—DISCUTIUNE.—ORDONANȚE PREZIDENTIALE.—MĂSURI PROVIZORII.—FONDUL AFACERII.—PREJUDIȚIU.

1) Ordonanțele prezidențiale necauzând nici un prejudiciu fondului dreptului, tutorii, minorii emancipați, femeile măritate, Statul și în genere toate stabilimentele publice nu au nevoie de nici o autorizație sau asistență pentru a reclama sau a se apăra în asemenea materie.

2) Tutorul unui minor sau interzis, nu are nevoie de autorizația consiliului de familie în acțiuni privitoare la arendarea bunurilor incapabilului, art. 408 C. civil fiind aplicabil numai la acțiunile privitoare la drepturi reale imobiliare.

3) Legiuitorul prin art. 66 bis. pr. civilă a fixat marginile jurisdicțiunii extraordinare a materiei de référé permițând a se statua pe această cale numai în cazuri extrem de urgente, urgența trebuind să existe astfel încât dreptul ar fi periclitat dacă nu ar interveni imediat o decizie provizorie, cererea neputând aștepta ca să fie rezolvată pe calea ordinară a dreptului comun, chiar admițându-se de tribunal urgența.

4) Este cazul a se pronunța ordonanța prezidențială de expluzare a arendașului în materie de contracte de arendare, când epoca concediului a fost convenită între părți și când la termen arendașul refuză a-și ține angajamentul.

5) Când în instanța de référé, arendașul alegă existența unui contract verbal de arendare sau contestă existența concediului, cererea de expulzare făcută de proprietar nu poate fi admisă, de oarece pe această cale nu se poate discuta valabilitatea sau existența unui titlu sau să se interpreteze o clauză litigioasă din contract.

6) Pe calea prevăzută de art. 66 bis pr. civ. se pot examina actele prezintate de părți și se poate interpreta sensul lor, de oarece judecătorul referului este autorizat de a cerceta fondul afacerii, fiindu-i interzis numai de a aduce un prejudiciu dreptului în sine.

7) Legea nu prevede nicăeri că măsurile provizorii ce se iau pe cale de référé, nu trebuiesc să cauzeze nici un prejudiciu părții contra căreia se îndreptează, ci numai că nu trebuiesc să aducă nici un prejudiciu fondului afacerii.

S'au ascultat pe d-nii avocați: Ștefan Scriban și Eugen Codrescu pentru apelantă, și pe d-nii avocați: Gh. Gh. Tomaziu și Romulus Bălănescu pentru intimată.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut de Constanța Ciolac prin petiția înregistrată la No. 27168 din 22 Octombrie, 1921, în calitate de mandatară a soțului său Ilie Ciolac, tutorul interzisei Rozina Ciolac, din comuna Hudești, județul Dorohoi, contra ordonanței prezidențiale No. 8124 din 18 Octombrie 1921;

Având în vedere că din lucrările aflate la dosar și din concluziile orale ale părților se constată în fapt următoarele: Prin petiția înregistrată la No. 26740 din 18 Octombrie 1921, D-na Constanța Ciolac, în calitate de mandatară a soțului său Ilie Ciolac, tutorul

interzisei Rozina Ciolac, cere președintelui trib. Dorohoi ca în baza art. 66 bis Pr. civilă să pronunțe ordonanță de expluzare contra Obștei de arendare „Isbânda“ din com. Hudești, jud. Dorohoi, arendașa moșiei interzisei, de oarece, conform contractului de arendare, fiind obligată a ieși din moșia arendată, refuză a se conforma, cu toate că a fost somată. Președintele trib. Dorohoi prin ordonanța No. 8124 din 18 Octombrie 1921, respinge cererea făcută pe motivul că, de către petiționar, în afară de somația adresată părâtei, nu se aduce nici un element de apreciere, fie cu privire la dreptul reclamantei sau la opunerea nejustificată a părâtei, fie cu privire la urgența necesităților de rezolvarea afacerii.

Contra acestei ordonanțe prezidențiale, se face apel de către d-na Constanța Ciolac, în calitate de mandatară a soțului său Ilie Ciolac, tutorul interzisei Rozina Ciolac, și care face obiectul discuției de astăzi.

În sprijinul cererii de apel se alătură și următoarele acte: 1) copie de pe contractul de arendare autentificat de trib. Dorohoi sub No. 360/915 și transcris sub No. 1101/915, din care se constată că Ilie Ciolac, în calitate de tutor al interzisei Rozina Ciolac, arendașă la 24 Aprilie 1915 Obștii „Isbânda“ din com. Hudești, jud. Dorohoi, lotul No. 3 și o livadă, proprietatea interzisei, situată în com. Hudești, jud. Dorohoi, pe termen de cinci ani cu începere de la 23 Aprilie 1917 și până la 23 Aprilie 1922, menționându-se că la expirarea contractului, Obștea este obligată a permite proprietarei sau noului arendaș de a-și face arăturile de toamnă ce va crede, pe locurile de pe care Obștea va fi ridicat recoltele; 2) copie de pe adresa trib. Botoșani, prin care se face cunoscut d-lui Ilie Ciolac că e numit tutor al interzisei Eufrosina Ciolac; 3) copie de pe procesul-verbal No. 79 din 21 Octombrie 1921 al șefului de post Hudești, prin care se constată că gardul de la livada arendată odată cu moșia, Obștii „Isbânda“ este distrus și vitele satului pasc libere prin livadă și strică pomii; 4) copie de pe procesul-verbal No. 78 din 20 Octombrie 1921, prin care șeful de post Hudești, constată că a găsit pe moșia Hudești, arendată Obștii „Isbânda“, un număr de oameni cu 50 pluguri, arând după ordinul; lui Costache Chițac, președintele Obștii „Isbânda“ 5) certificatul No. 17 din 23 Octombrie 1921 al primăriei com. Hudești, județul Dorohoi, în care se arată că de pe terenul rămas neexpropriat al moșiei Hudești, lotul No. 3, arendat Obștii „Isbânda“ și din livada arendată Obștii odată cu moșia, s'au ridicat recoltele, iar în zilele de 11, 19, 20 și 21 Octombrie 1921, membrii Obștii au arat și brădat terenurile.

Având în vedere concluziunile orale puse astăzi în instanță de apelantă și anume că: după art. 7 din contract, Obștea, arendașa, era obligată la finele con-

tractului de arendare, adică în toamna anului 1921, să permită proprietarei sau noului arendaș să-și facă arăturile de toamnă ce va crede, în locurile de pe cari ar fi ridicat recoltele;

Că, în acest scop, fiind adresată Obștei o somație, ea răspunde cu o nouă somație în care arată că având de primit o sumă de bani de la apelantă pentru cheltuieli făcute de Obște cu moșia în comptul proprietarei, nu-i poate preda în acest an moșia, conform convenției, ci o consideră arendată din nou pentru un period de cinci ani până la achitarea datoriei; că dar, de oarece a dat concediu Obștii și ea nu se supune, cere a se admite apelul și a se ordona potrivit dispozițiilor art. 66 bis pr. civ. expulzarea sa din terenurile de pe cari s'au ridicat recoltele, urgența fiind justificată prin necesitatea de a se face îndată arăturile de toamnă, timpul fiind deja destul de înaintat.

Considerând și concluziunile intimății în apărare și anume că;

Ilie Ciolac, tutorul interzisei Rozina Ciolac, nu are autorizația cerută de art. 408 C. civil, de oarece cererea ce a făcută privitoare la un imobil; Obștea având de primit o sumă de bani de la tutorul Ilie Ciolac pentru cheltuieli făcute cu moșia și cari erau conform contractului de arendare în sarcina proprietății, a încheiat cu tutorul un contract nou verbal de prelungire a vechiului contract de arendă, contract care, deși verbal, nu poate fi discutat pe calea sumară prevăzută de art. 66 bis pr. civ. ci numai pe calea ordinară a dreptului comun; Obștea nu a împiedicat și nici nu împiedică pe proprietar de a-și face arăturile de toamnă, căci ea nu a dat nici un ordin membrilor săi de a face acum arături, așa în cât ea nu poate fi făcută răspunzătoare de faptele izolate ale locuitorilor din comuna Hudești, iar certificatul și procesele-verbale depuse de apelantă la dosar, nu-i pot fi opozabile de oarece nu au fost făcute în conformitate cu legea din cauza incompetenței autorităților ce le-au încheiat în lipsa Obștei care nu a fost chemată la formarea lor.

Având în vedere că, potrivit art. 66 bis al. 5 pr. civ., ordonanțele prezidențiale se dau cu drept de apel la Tribunalul din care președintele ce a pronunțat ordonanța face parte, în termen de cinci zile dela comunicarea ei;

Considerând că ordonanța prezidențială a fost pronunțată în ziua de 18 Octombrie 1921, iar apelul contra ei a fost introdus în ziua de 22 Octombrie 1921, urmează a fi considerat ca regulat introdus în ceea ce privește termenul.

Asupra lipsei autorizațiunii:

Având în vedere că prin faptul că ordonanțele prezidențiale nu cauzează nici un prejudiciu fondului

dreptului, s'a stabilit de majoritatea doctrinei și jurisprudenței că tutorii, minorii emancipați, femeele măriitate, comunele și stabilimentele publice, nu au nevoie de nici o autorizație nici de asistență pentru a reclama sau a se apăra în o cerere de referé, întrucât dat fiind extrema urgență ce se cere a se pune în rezolvarea unei asemenea cereri, nu ar mai fi timpul suficient pentru a se obține autorizația necesară, rămânând numai ca președintele căruia i se cere a ordona măsura urgentă să aprecieze cauzele ei;

Considerând, pe de altă parte, că potrivit art. 408 C. civil nici un tutor nu va putea intenta acțiune în numele minorului având de obiect un drept asupra vre-unui imobil, nici a încuviința la o asemenea cerere făcută în contra minorului fără autorizațiunea consiliului de familie, dispozițiune care, potrivit art. 454 C. civil, este aplicabilă și în ceea ce privește averea interzisului;

Având în vedere că prin prezentul apel și prin cererea de referé, cari sunt introduse de tutor fără avizul consiliului de familie, se tinde la izgonirea arendașului din imobilul arendat;

Considerând că, potrivit dispozițiilor articolului citat mai sus, avizul consiliului de familie se cere numai când tutorul ar porni o judecată relativ la drepturi reale imobiliare sau a încuviința la o cerere relativă la aceste drepturi, nu însă și când tutorul ar dispune arendarea bunurilor minorului sau interzisului sau când s'ar judeca cu privire la aceste drepturi fie ca reclamant, fie ca pârât, de oarece aceste acte fiind considerate, potrivit art. 390 C. civil, ca acte de pură administrație, tutorul e în drept a le face singur fără nici o autorizație.

Asupra apelului în fond:

Având în vedere că, potrivit art. 66 bis al. II. și urm. pr. civilă, președintele Tribunalului sau înlocuitorul său, va putea să hotărască în cazuri grabnice pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin vre-o întârziere, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul aducerii la îndeplinire a unui titlu executor, încuviințare care are un caracter vremelnic și executor provizor;

Că dar, potrivit acestui articol urmează a se examina dacă în cauză există cazul de urgență, astfel că dacă s-ar întârzia cu rezolvarea afacerii pe această cale, s ar periclita însuși dreptul reclamantului cauzându-i-se o pagubă care nu ar mai putea fi reparată;

Considerând că legiuitorul permițând președintelui Tribunalului de a pronunța pe cale de *référé*, ordonanțe cu execuție provizorie, a fixat marginile acestei jurisdicțiuni extraordinare, nepermițându-i a statua decât în cazuri extrem de urgente, urgența trebuind să existe astfel încât dreptul ar fi periclitat, dacă nu ar interveni imediat o decizie provizorie, cererea neputând aștepta, fără pericol, ca să fie rezolvată pe calea ordinară a dreptului comun, chiar admitându-se de tribunal urgența;

Considerând că, în specie, chestiunea pusă înaintea președintelui Tribunalului Dorohoi și înaintea tribunalului astăzi în apel, este dacă pe calea sumară prevăzută de art. 67 bis pr. civilă, i se poate permite apelantului de a-și face imediat arăturile de toamnă pe moșia arendată;

Având în vedere că urgența este îndeajuns de justificată, de oarece semănăturile de toamnă și prepararea terenului pentru o campanie agricolă se face totdeauna în intervalul de la începutul lunii August și până la sfârșitul toamnei, adică până la începutul lunii Decembrie, și cum timpul în specie este deajuns de înaintat, mai putându-se face încă asemenea pregătiri numai maximum timp de una lună, o asemenea cerere nu ar mai putea fi trimisă a se rezolva pe calea ordinară a dreptului comun, fără a se periclita însuși dreptul proprietarului și deci ea e bine introdusă pentru a fi rezolvată, din punct de vedere al urgenței, pe această cale;

Considerând, că în afară de urgența afacerii, apelanta își mai susține cererea și pe faptul că în contractul de arendare intervenit între ea și Obște, la punctul 7 se arată că Obștea este obligată a permite proprietarei sau noului arendaș de a-și face arăturile de toamnă ce va crede, pe locurile de pe care Obștea își va fi ridicat recoltele;

Considerând că, intimata își fondează astăzi opunerea sa la intrarea în folosință a proprietarei pentru a face arăturile de toamnă, pe faptul că între ea și apelantă ar fi intervenit un contract verbal de prelungire a contractului de arendare încă pe un period de cinci ani, până la achitarea sumelor ce Obștea a cheltuit în comptul proprietarei;

Considerând că judecătorul referenului nu are misiunea de cât de a statua în mod cu totul provizor asupra contestației ce-i este supusă spre rezolvare, cu rezerva pentru părți ca să se poată adresa în-

naintea tribunalului, pe calea procedurii dreptului comun, care să statueze în mod definitiv asupra acelei contestații;

Că, în nici un caz judecătorul referenului nu are calitatea de a statua asupra fondului însuși a dreptului, rolul său mărginindu-se totdeauna de a ordona sau a împiedeca o măsură, a opri sau a grăbi o executare;

Considerând că, în doctrină și în jurisprudență s-a admis în mod constant că este loc de a se pronunța ordonanța prezidențială de expulzare, în materie de contracte de închiriere și de arendare, când epoca concediului a fost convenită între părți și când la termen chiriașul sau arendașul refuză a-și ține angajamentul și motivul admiterii acestei măsuri este din cauza urgenței și a pericolului ce există pentru proprietar de a rămâne cu imobilul neînchiriat;

Având în vedere că Obștea intimată alege că între ea și apelantă ar fi intervenit, cu privire la moșia arendată, un contract nou verbal de rearendare;

Considerând că, de și este constatant stabilit în doctrină și în jurisprudență că în cazul când de către chiriaș se pretinde că ar exista un contract verbal de închiriere sau se contestă existența concediului, cererea de expulzare făcută de proprietar nu poate fi admisă pe calea sumară prevăzută de art. 66 bis pr. civ., de oarece ar fi de natură a prejudicia însuși fondul dreptului, instanța de *référé* ne având puterea de a discuta valabilitatea unui titlu sau a interpreta o clauză litigioasă din contract, lucru ce poate face obiectul numai a unei proceduri introdusă pe ca ea dreptului comun;

Cu toate acestea sunt rare ipotezele în această materie, mai cu seamă în afacerile privitoare la executarea unui titlu executor în care președintele tribunalului sau tribunalul în apel să nu fie nevoiți să examineze actele și deci fondul însuși al dreptului, și dar dacă i s-ar prohibi într'un mod absolut de a le interpreta, ar fi pus în imposibilitate, tocmai de a aprecia sensul lor și de aceea art. 66 bis pr. civ., nu prevede că judecătorul referenului trebuie să se abțină dela cercetarea fondului afacerii, ci numai că nu trebuie pe această cale sumară să se aducă un prejudiciu fondului dreptului, ceea ce e cu totul altceva;

Că dar, pentru tot ce privește exercițiul jurisdicțiunii sale, adică pentru a putea pronunța ordonanța prezidențială, judecătorul referenului are dreptul de a

examina chestiunile ce se discută pe această cale și de a aprecia sensul actelor ce se prezintă, într'un cuvânt de a face tot ce va crede necesar pentru a-și îndeplini misiunea sa ;

Căci, după cum motivează și Inalta Curte de Casație și Justiție secția I, prin decizia No. 701 din 29 Decembrie 1920 (Jurisprudența Română No. 11/921), dacă pe calea procedurii sumare și excepționale prevăzută de art. 66 bis pr. civilă, fondul afacerii nu poate fi soluționat cu caracter de lucru judecat, un examen sumar al afacerii este autorizat de lege și e chiar necesar, atât pentru a justifica competența instanței, cât și pentru a se putea aprecia din punct de vedere al măsurii ce se cere a se lua, care dintre părțile litigante are în favoarea sa aparențele unei situațiuni juridice legale și justifică un interes legitim, pentru ca să i se poată încuviința o măsură provizorie până la rezolvarea fondului afacerii pe calea dreptului comun ;

Având în vedere că, în contractul de arendare intervenit între părți, la punctul 7, se prevede clauza că la finele contractului, adică în toamna anului 1921, Obștea arendașă este obligată a permite proprietarii sau noului arendaș de a-și face semănăturile de toamnă ce va crede pe locurile de pe care se vor fi ridicat de către Obște recoltele ;

Considerând că în materie de ordonanțe prezidențiale, procedura din cauza urgenței afacerilor este sumară și deci și dovezile administrate urmează a fi de asemenea sumare ;

Având în vedere că prin certificatul No. 917,921 al Primăriei com. Hudești, jud. Dorohoi, și prin procesul-verbal No. 78,921 al șefului de post Hudești, jud. Dorohoi, se face dovada că pe moșia arendată și rămasă neexpropriată s au ridicat recoltele de către membrii Obștii și că au început chiar a ara terenurile ;

Considerând că, de și astăzi în instanță, Obștea intimată alegă că ar exista între ea și apelantă un contract verbal de prelungire a contractului de arendare, ea însă nu aduce nici o dovadă în sprijinul afirmațiunii sale, ci din contră această alegațiune este combătută de însuși conținutul somației ce ea a adresat apelantei, unde la punctul 8 arată că de și prin contractul de arendare se arată că trebuie să predea acum moșia proprietarei pentru a-și face arături de toamnă, aceasta nu o poate face Obștea, de

oarece ea „consideră moșia arendată și pe viitor“ până la complecta achitare a sumei de 61486 lei 51 bani ce i se datorește de către proprietară și în care scop chiar va permite obștenilor de a-și face arăturile și însemnările de toamnă ;

Că dar nefăcându-se cu nimic vre-o dovadă din care să se întrezărească vre-un indiciu de natură a ne face să credem că apelantul ar fi convenit la contractul verbal de rearendare ales de intimată, fără a se prejudicia fondul dreptului care urmează a fi soluționat pe calea dreptului comun, urmează a se constata că apelantul are în favoarea sa aparențele unei situațiuni juridice legale, justifică un interes legitim și urgent și deci măsura provizorie cerută urmează să-i fie încuviințată ;

Că, de altfel, această măsură ce urmează a se ordona nu poate prejudicia într'u nimic Obștea intimată, de oarece în cazul când pe calea dreptului comun s-ar stabili că între părți a intervenit un contract verbal de rearendare, arăturile și semănăturile ce le-ar face proprietara nu vor putea decât să folosească arendașei.

În afară de acestea, legea nu prevede nicăeri că măsurile provizorii ce se iau pe calea sumară prevăzută de art. 66 bis pr. civilă, nu trebuie să cauzeze nici un prejudiciu părții contra căreia se îndreptează, ci numai că nu trebuie să aducă nici un prejudiciu fondului dreptului, ceea ce în cazul de față nu poate avea loc ;

Și dar astfel fiind, urmează a se găsi că apelul este fundat și a se hotărâ că este caz de a se ordona ca intimata Obște „Isbânda“ din com. Hudești, jud. Dorohoi, să pue la dispoziție imediat apelantului Ilie Ciolac, tutorul interzisei Rozina Ciolac, terenurile rămase neexpropriate de pe care s-au ridicat recoltele de către Obște și făcând parte din lotul No. 3 al moșiei Hudești care i-a fost arendată, pentru ca proprietara să-și poată face de îndată arăturile și semănăturile de toamnă.

Pentru aceste motive, redactate de D-I judecător de ședință N. Georgean, admite apelul, etc.

Semnați: Const. Sachelarescu, Nicolae Georgean.

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în întârziere a'i trimite costul abonamentului rămas neachitat.